

Verneplan for Åkersvika naturreservat

Høring av forslag om utvidelse av Åkersvika naturreservat og endring av verneforskrift for Åkersvika naturreservat i Hamar og Stange kommuner

Statsforvalteren i Innlandet
Rapport nr. 2 | 2025

Tittel: Verneplan for Åkersvika naturreservat
Høring av forslag om utvidelse av Åkersvika naturreservat og endring av verneforskrift for Åkersvika naturreservat i Hamar og Stange kommune.

ISBN nr. 978-82-8410-059-3

Forsidebildet: Svartelvadeltaet sett fra fugletårnet på Ulvstuodden
Foto: Ragnar Ødegaard

© 2025 Statsforvalteren i Innlandet

Rapporten er lisensiert under «Creative Commons Navngivelse – Ikke Kommersiell – Del På Samme Vilkår 3.0 Norge»-lisensen som er gjengitt her: <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/no/>

Oppsummering

Verneplanen kommer som følge av den nasjonale satsningen på dobbeltspor for jernbane mellom Oslo og Hamar, der eksisterende enkeltspor gjennom Åkersvika naturreservat skal utvides. Utbyggingen gjennom naturreservatet betinger økologisk kompensasjon gjennom avbøtende og restaurerende tiltak for å minimere negative konsekvenser av tiltaket. For å kompensere for arealer som foreslås nedbygd skal arealer som kan tjene som økologisk kompensasjon i tilknytning til eksisterende reservat gis en varig beskyttelse. Gjennom denne verneplanen foreslås tre områder i tilknytning til eksisterende naturreservat vernet, som skal kompensere for utbyggingen.

Denne rapporten er et høringsforslag om utvidelse av eksisterende Åkersvika naturreservat i Hamar og Stange kommune. Det foreslås også noen endringer i vernebestemmelsene som følge av endringer i fuglenes bruk av områdene, og behovet for bedre beskyttelse av de mest sårbare arealene og periodene for trekkfugl. Formell oppstart for arbeidet med kompensasjonsvern ble kunngjort den 27. juni 2024, hvor det ble foreslått områder langs Svartelva, i Sandvika og et større område utenfor eksisterende reservat mellom Tjuvholmen og Nordsveodden. For vern av området langs Svartelva har prosessen vært i tråd med prosessen for frivillig vern av skog.

Statsforvalteren har ansvaret for den felles lokale, regionale og sentrale høringa. Informasjon om denne høringa finnes på vår hjemmeside www.statsforvalteren.no/in.

Høringsfristen er satt til **8. mai 2025**.

Innhold

1 Innledning.....	5
2 Bakgrunn og prosess.....	6
2.1. Forskrift om fredning av Åkersvika naturreservat.....	6
2.2. Områdebeskrivelse	7
Verneverdier	7
Andre interesser og inngrep.....	8
2.3. Kompensasjonsplanen	9
2.4. Verneplanprosessen	10
3 Verneforslag - kompensasjonsvern.....	10
3.1. Tjuvholmen - Nordsveodden.....	10
3.2. Sandvika	13
3.3. Svartelva.....	13
3.4. Oppsummering av foreslåtte kompensasjonsarealer	15
4 Endringer i verneforskriften.....	16
4.1. Gjennomgang av endringene.....	16
5 Konsekvenser av forslaget.....	22
5.1. Vurdering av de miljørettslige prinsippene i naturmangfoldloven.....	22
5.2. Vannforskriften § 12.....	24
5.3. Vurdering av samfunnsnytte og samfunnsøkonomiske konsekvenser	24
5.4. Forvaltningsmessige og administrative konsekvenser	24
6 Høring	25
Vedlegg	25

1 Innledning

Moderniseringen av Dovrebanen er en del av en storstilt satsing på jernbane på Østlandet (InterCity), og skal bidra til et mer miljøvennlig transportsystem. Sammenhengende dobbeltspor fra Oslo til Hamar er en prioritert, nasjonal satsning, jf. Nasjonal transportplan 2025-36.

Nytt dobbeltspor gjennom Stange til Hamar vil berøre Åkersvika naturreservat. Dobbeltsporet er prosjektert parallelt med eksisterende spor. Hensikten med verneplanen er at arealer som kan tjene som økologisk kompensasjon for arealet som foreslås nedbygd skal gis en varig beskyttelse. I tråd med gjeldene føringer for økologisk kompensasjon er to sentrale prinsipper at 1) erstatningsareal skal ha så like naturverdier som mulig og 2) ligge geografisk så nært som mulig, i forhold til det som går tapt. Det har derfor vært en målsetting at så mye som mulig av erstatningsarealet skal etableres i tilknytning til Åkersvika naturreservat, for å ivareta og eventuelt forbedre den økologiske tilstanden i reservatet.

Det har blitt lagt til grunn at erstatningsareal skal ha kvaliteter som gjør at det kan meldes inn som Ramsarområde, som en del av et eksisterende Ramsarområde. I tillegg skal erstatningsarealet ha tilsvarende type natur som det man taper. Ved etablering av erstatningsarealer er det viktig at arealene gis en beskyttelse som tilsvarer tidsperspektivet for inngrepet det skal kompenseres for.

Verneplanprosessen gjennomføres i samsvar med naturmangfoldlovens saksbehandlingsregler. I tråd med lovens § 43 sendes forslag til utvidelse av naturreservatet med endring i forskrift om vern av Åkersvika naturreservat, Hamar og Stange kommuner nå på høring.

2 Bakgrunn og prosess

Det er vedtatt to kommunedelplaner for dobbeltsporet gjennom Åkersvika naturreservat. Den ene kommunedelplanen gjelder for strekningen Sørli-Åkersvika, som ble vedtatt av Stange kommune i desember 2016 med endringer vedtatt av Kommunal- og moderniseringsdepartementet i juni 2017. Den andre kommunedelplanen gjelder for strekningen Åkersvika-Hamar stasjon, som ble vedtatt av Hamar kommune etter mekling i november 2020. I forbindelse med meklingen om kommunedelplanen i Hamar kommune ble det bestemt at byggingen av dobbeltsporet frem til Hamar stasjon skulle skje samtidig med byggingen av strekningen Sørli-Åkersvika. Detaljreguleringsplanen for Åkersvika-Hamar stasjon ble vedtatt i Stange og Hamar kommunestyre i desember 2022. BaneNOR har sett behov for å endre reguleringsplanen for strekningen innenfor Stange kommune, og kommunen la ut nytt reguleringsplanforslag for denne strekningen i 2024. Endelig reguleringsplan for tiltaket er dermed ikke vedtatt.

Statsforvalteren innvilget dispensasjon fra verneforskriften for Åkersvika naturreservat i desember 2022, før reguleringsplanen ble vedtatt i Stange og Hamar kommuner. Dispensasjonen forutsetter økologisk kompensasjon for utbygging av nytt dobbeltspor, i tillegg til avbøtende og restaurerende tiltak for å minimere negative konsekvenser av tiltaket. Videre heter det at kompensasjonsplanen skal være ferdig før nytt verneareal sendes på høring, og nytt verneareal må være vedtatt før anleggsstart. Det har pågått en lang og komplisert reguleringsplanprosess, da det underveis ble valgt nye løsninger som førte til endringer i arealbeslag, som igjen medførte at kompensasjonsplanen måtte revideres. Som følge av endringene må det også søkes om en ny dispensasjon fra verneforskriften for framføring av dobbeltsporet.

Forholdet til utredningsinstruksen

Utredningsinstruksen skal legge et godt grunnlag for beslutninger om statlige tiltak, deriblant regel- og lovendringer. Instruksen gjelder for utarbeiding av beslutningsgrunnlag for statlige tiltak som utføres i eller på oppdrag for statlige forvaltningsorganer. Vurderinger etter utredningsinstruksen vil gjøres i forbindelse med verneplanprosessen så langt det er hensiktsmessig innenfor de rammer som er gitt.

2.1. Forskrift om fredning av Åkersvika naturreservat

Åkersvika naturreservat ble opprettet ved kongelig resolusjon av 26. juli 1974 og utvidet i 1984 og 1992. I 2016 ble grensene for reservatet justert på nytt i forbindelse med utbygging av E6, der det ble vernet nytt areal som kompensasjon for noe av det som gikk tapt til E6. I dag dekker reservatet et areal på 4,25 km², hvorav ca. 3,05 km² er vannareal (figur 1).

Verneformålet er som følger, jf. § 1 i forskrift om vern av Åkersvika naturreservat, Hamar og Stange kommuner, Hedmark:

“Formålet med opprettelsen av naturreservatet er å bevare et verdifullt våtmarksområde som et dynamisk og komplekst innlandsdelta med kroksjøer og meandere og med stor variasjon i naturtyper, blant annet rike utforminger av bløtbunn, sumpmark, fuktenger, flomskogsmark og fastmarksskogsmark. Området har særlig stor betydning for biologisk mangfold i form av raste- og hekkeområder for våtmarksfugl og som leve- og voksested for sjeldne og truede plante- og dyrearter. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i en god tilstand og eventuelt videreutvikle dem.”

Verneformen naturreservat etter naturvernloven § 8 er videreført i naturmangfoldloven § 37. Kongen i statsråd kan med hjemmel i naturmangfoldloven § 34, jf. § 77, vedta endringer i verneforskrifter som er hjemlet i den nå opphevede naturvernloven. Verneprosessen følger saksbehandlingsreglene i naturmangfoldloven § 41-46.

Åkersvika naturreservat foreslås i denne høringen utvidet med tre områder. Utvidelsen gjelder arealene mellom Tjuvholmen og Nordsveodden vest, samt Sandvika og Svartelva.

Det foreslås også å endre verneforskriften på flere områder som et resultat av forhandlinger med grunneiere i utvidelsesarealet langs Svartelva, der verneprosessen følger prinsippene for frivillig vern av skog, samt for å gi verneverdiene en bedre beskyttelse i forhold til gjeldende forhold. Som følge av klimaendringer ankommer trekkfuglene Åkersvika tidligere enn de datoer som er satt i den gjeldende verneforskriften for å beskytte denne sårbare perioden. I tillegg har den samla belastningen på reservatet økt betraktelig de siste årene, framfor alt som følge av større samferdselsprosjekter og utbygging i randsonen, men også pga. økt menneskelig ferdsel og bruk av reservatet.

2.2. Områdebeskrivelse

Naturreservatet ligger i Hamar og Stange kommuner, nært inntil Hamar by. Åkersvika er ei grunn bukt av Mjøsa hvor Flagstadelva og Svartelva har bygd opp hvert sitt delta. Via disse elvene blir reservatet tilført betydelige mengder næringsstoffer fra omkringliggende, frodige jordbruksområder på næringsrik berggrunn (kambrosilurske bergarter). Området har derfor høy biologisk produksjon.

Naturreservatet er omgitt av dyrket mark, bybebyggelse, industri- og servicearealer og trafikkarealer. Det er splittet opp i ulike delområder av store kommunikasjonsårer som E6, riksveg 222 og jernbanetraséene for Rørosbanen og Dovrebanen. Dovrebanen skal nå utvides og gi rom for dobbeltspor.

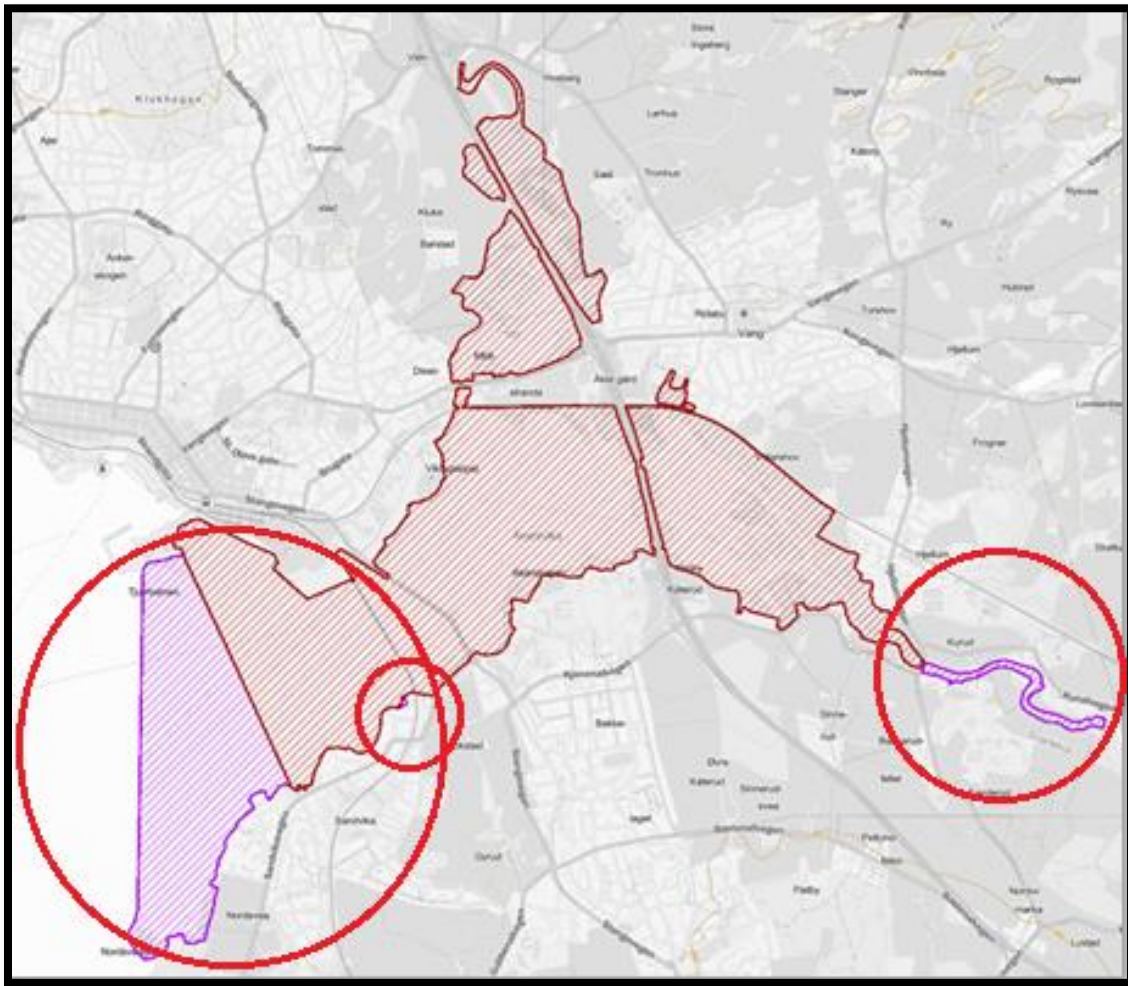
Områdene som foreslås innlemmet i naturreservatet er vist i lilla på kartet nedenfor. Se detaljerte kart under kapittel 3 om «Verneplan – kompensasjonsvern».

Verneverdier

Åkersvika er et aktivt innlandsdelta og har svært stor betydning som raste-, hvile-, og hekkeområde for våtmarksfugl under trekket vår og høst. I reservatet lever minst 15 truede plantearter, som f.eks. mandelpil og vasskrans, og det er tre truede og fire nær truede naturtyper som f.eks. kroksjøer, meandere og flomløp. Av Mjøsas 20 fiskearter finnes 16 i reservatet. Deler av området utgjør en økologisk korridor for fiske- og viltarter, og er gyteområde for bl.a. mjøsaure.

Åkersvika naturreservat er Norges første Ramsarområde, med bakgrunn i områdets unike kvaliteter som raste- og hekkeområde for våtmarksfugl. Åkersvika fikk denne statusen i 1975, samme år som konvensjonen om vern av våtmarker (Ramsarkonvensjonen) trådte i kraft. Opprinnelig hadde konvensjonen som formål å beskytte våtmarksområder generelt og særlig som leveområde for vannfugler. Etter hvert har målsetningen blitt utvidet, og omfatter i dag ivaretagelse av våtmarker både som leveområde for flora og fauna, og som viktig naturressurs for mange mennesker, herunder for matproduksjons-, undervisnings- og rekreasjonsformål.

Åkersvika er også ett av til sammen 93 IBAområder i Norge, dvs. internasjonalt viktige områder for fugl og biodiversitet (Important Bird and Biodiversity Areas).

Figur 1. Dagens utstrekning av Åkersvika naturreservat (rødt), og de tre forslagene til utvidelsesområder (lilla), merket med røde sirkler

Andre interesser og inngrep

Åkersvika har vært utsatt for omfattende utbyggings- og utfyllingstiltak og press helt siden før vernevedtaket. Framføring av E6, utfylling av det tidligere våtmarksområdet på Midtstranda på 60-tallet, utfylling ved byggingen av Vikingskipet, og utbygging av 4-felts E6 gjennom reservatet har vært de største endringene. Planer om utvikling av nye boligområder helt inntil vernegrensa på Espern, langs Hamar strandsone og Tjuvholmen i Hamar, samt Åkershagan i Stange, og nå utbygging av dobbeltspor for jernbanen vil gi økt press på verneverdiene både direkte og indirekte. Området er mye brukt av befolkningen til turgåing, fiske og friluftsliv, inkludert båtaktiviteter, med og uten motor. Åkersvika er omkranset av oppdyrkede jordbruksarealer, og strandenger som er brukt til slått og beite. Det er mange traseer for vann og avløp, strøm og fiberkabler i reservatet, som stadig krever vedlikehold og oppgradering på grunn av befolkningsvekst og utbygging.

2.3. Kompensasjonsplanen

Kompensasjonsplanen skal sikre at negative konsekvenser for verneverdiene forårsaket av nytt dobbeltspor gjennom Åkersvika blir fullt ut kompensert. Det etablerte tiltakshierarkiet for slike omfattende utbyggingssaker skal følges. Tiltakshierarkiet er forankret i Stortingsmelding 14 (2015-2016) «Natur for livet - Norsk handlingsplan for naturmangfold». Tiltakshierarkiet innebærer at man vurderer hvordan negative innvirkninger på naturverdier som følge av et tiltak kan reduseres, gjennom å først unngå, så avbøte/begrense, så restaurere/istandsette, og som en siste utveg kompensere for tapt natur. Muligheten for å kreve kompensasjon for tap av verneverdier i forbindelse med tiltak for andre, vesentlige samfunnsinteresser enn naturreservatet, er hjemlet direkte i naturmangfoldloven § 48, andre ledd.

Kompensasjonsplanen følger gjeldende nasjonale prinsipper for bruk av økologisk kompensasjon utgitt i mai 2019 av Regjeringen. Prinsippene for bruk av økologisk kompensasjon slår fast at det er tiltakshaver som har ansvaret for å utrede alle typer skadereduserende tiltak når verneområder blir berørt, herunder å foreta en økologisk kompensasjon.

Tiltakshaver, BaneNOR, utarbeidet en kompensasjonsplan i mai 2023 (Utbygging av dobbeltspor over Åkersvika naturreservat - plan for avbøtende tiltak og økologisk kompensasjon). Som følge av endret løsning for dobbeltsporet gjennom reservatet ble kompensasjonsplanen oppdatert i desember 2024 (Utbygging Eidsvoll - Hamar (UEH) - Stange - Åkersvika. Kompensasjonsplan for Åkersvika naturreservat).

Prinsippene for bruk av økologisk kompensasjon slår fast at det skal tas sikte på å oppnå full kompensasjon, dvs. at kompensasjonstiltakene skal bidra til å unngå netto tap av naturverdier. Kompensasjonen kan være i form av beskyttelse, restaurering eller etablering av tilsvarende natur som går tapt. I Norge har hovedgrepet så langt vært å beskytte nye områder med samme vernestatus som det arealet som går tapt, der også varigheten av beskyttelsen blir lik. Kompensasjonen har som mål å beskytte tilsvarende natur av minst samme kvalitet som den som går tapt, og det nye arealet bør ligge så nært som mulig der inngrepet skjer.

Erstatningsareal skal veie opp for det resterende tapet som gjenstår i reservatet som blir berørt av utbyggingen, etter at tiltakshierarkiet er fulgt. Erstatningsarealet skal også oppfylle kravet om addisjonalitet. Det betyr i dette tilfellet at det skal bidra til å gi positive, målbare konsekvenser for verneverdiene som en ikke hadde oppnådd uten vern. Ut fra erfaringer fra andre prosjekter både her til lands og internasjonalt, ligger ofte kvoten i intervallet 1:3 – 1:10. Det finnes ikke noen faste regler for hvordan dette skal beregnes. Generelt vil tallene kunne justeres ut fra hvor like verneverdiene er i arealene som går tapt og de som blir vernet, kvaliteten på erstatningsverdiene og hvor langt unna erstatningsarealet ligger det berørte verneområdet. Som tidligere beskrevet skal den økologiske kompensasjonen tilføre nye naturverdier eller legge til rette for å øke bestander (addisjonalitet) av samme type natur som går tapt (like for like). Krav til arrondering av et nytt verneområde vil også kunne ha betydning for hvilken kvote en ender opp med.

I Åkersvika erstattes i hovedtrekk arealene med en faktor på 1:3 for direkte tap. Forringet habitatkvalitet inntil nytt dobbeltspor erstattes med en faktor på 1:2. De store vannarealene vest for reservatet (Tjuvholmen/Nordsveodden) blir regnet som tellende areal på 1:10, da arealene her ligger under vann store deler av året, og er vurdert å ha lavere verdi som kompensasjon sett i forhold til verneformålet for Åkersvika naturreservat.

Med bakgrunn i overnevnte er samlet arealbehov som skal kompenseres på 120,6 daa. Dette gir en buffer på 82,6 daa i høringen. Det vises til selve kompensasjonsplanen for nærmere forklaring og utdypende vurderinger av blant annet alternative områder for vern.

2.4. Verneplanprosessen

Oppstart av verneplanarbeidet

Det ble meldt oppstart av verneplanen den 27. juni 2024, med frist for innspill 1. september 2024. Høringen ble annonsert på Statsforvalterens hjemmeside og i lokale aviser. Det ble også arrangert et åpent møte om saken den 26. september 2024 på Bylab i Hamar. Eiere av tilgrensende eiendommer til mulig utvidelsesareal på Stangesiden fikk oppstartsdokumentene tilsendt 20. september 2024. Disse 36 adressatene fikk høringsfrist til 15. oktober 2024.

Det ble avholdt møte med kommuneadministrasjonen i Hamar og Stange kommuner 7. august 2024 og det ble informert om prosessen i Formannskapet i Hamar kommune 21. august 2024. Det har også vært dialog med Innlandet fylkeskommune, samt Glommen Mjøsen Skog som representant for grunneiere av skogsareal, ettersom vern av areal med skog skal skje etter ordningen med frivillig vern. Dette gjelder kompensasjonsarealet ved Svartelva. Det foreligger nå utkast til avtaler mellom de private grunneierne om erstatning etter prinsippene om frivillig vern av skog (per februar 2025).

Sammendrag av innspill til oppstartsmelding, med kommentarer

Det kom inn 17 høringsinnspill til oppstartsmeldingen, 7 av disse var fra privatpersoner, 3 fra frivillige organisasjoner, og resten fra offentlige instanser og næringsaktører. Oppsummering av innkomne høringsinnspill med Statsforvalterens kommentarer finnes i vedlegg 4.

Høring av verneforslaget

Hensikten med høring av verneforslaget er å sikre medvirkning, sikre kunnskap om lokal bruk og mulige andre verdier, unngå feil og mangler, og sikre hensiktsmessige bestemmelser som kan balansere bruk og vern på en god måte. Forslaget skal sendes på høring etter reglene i forvaltningsloven § 37 og naturmangfoldloven § 43.

Videre prosess

Basert på innkomne høringsinnspill utarbeider Statsforvalteren en tilrådning til Miljødirektoratet, som igjen skal gi sin tilrådning til Klima- og miljødepartementet. Endelig vernevedtak med forskriftsendringer gjøres av Kongen i statsråd.

3 Verneforslag - kompensasjonsvern

Nedenfor gis en kort beskrivelse av områdene som foreslås tatt inn i naturreservatet, og eventuelle endringer i forhold til varsel om oppstart.

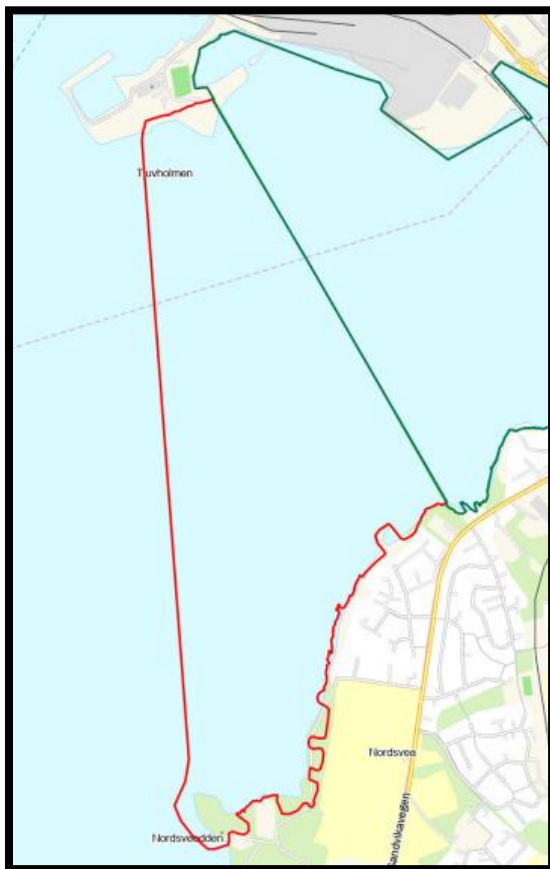
3.1. Tjuvholmen - Nordsveodden

Området omfatter ytre deler av Åkersvika og vannarealer utenfor, totalt 1133,5 daa (figur 2). Det meste av arealet består av ferskvannsbunn med grove sedimenter og noe bart fjell. Arealene nær elveutløpet er mer finstoffrike mudderbanker og innsjøbunn som blottlegges på lav vannstand.

Det er registrert naturtypen grunnlendt kalkmark på Tjuvholmen (kategorisert som sårbar/VU i Norsk Rødliste for naturtyper). På Nordsveodden er det blant annet registrert naturtypene flomskogmark (VU), åpen flomfastmark (NT) og høgstaudegråorskog. Dette området er et viktig rasteområde for fugl, primært under vårtrekket.

Fordelingen av fugl i Åkersvika er avhengig av vannstanden og isforhold i Mjøsa, og varierer derfor fra år til år. De ytre delene brukes vanligvis mest tidlig på våren, da arealer lenger inn i deltaet er islagte, og vannstanden i Mjøsa er lav. De årlige fugletellingene har vist at de ytre delene blir mer og mer viktige for fugl. Når Mjøsa er på sitt laveste, er det blottlagte mudder- og grusbanker i dette området som benyttes som næringsområde. Det er de første, isfrie vannområdene i de ytre delene som brukes av fuglene som først ankommer.

Innlemmelse av dette området vil gjøre at verneområdet får en mer naturlig avgrensning mot vest der en får med hele stranda på Tjuvholmen, samt de ytre delene av Åkersvika som i større grad brukes av rastende vannfugl tidligere på våren. Arealet vil inkludere en viktig lokalitet med åpen grunnlendt kalkmark på Tjuvholmen og områder med åpen flomfastmark med flere rødlistearter både ved Fredholm og på Nordsveodden. Flommarkskogen på Nordsveodden vil med fri utvikling bli et supplement med strandskog langs Mjøsa av en annen karakter enn flomskogsmarkene i deltaene i utløpet av Svartelva og Flagstadelva. Alle disse naturtypene er rødlistete.

Figur 2. Kart over utvidelsesområdet ved Tjuvholmen – Nordsveodden.

Flere har gitt innspill til oppstartsvarselet på at det ikke er ønskelig med vern av området med åpen grunnlendt kalkmark på Tjuvholmen, med bakgrunn i bl.a. planlagt ny bydel/boligområder tett på, roklubbens aktivitet, og at det vil bli vanskelig å skjøtte området. På grunn av økende press på naturverdiene her, med planlagt utbygging, og følgelig økt ferdsel og aktivitet rett i og ved lokaliteten, vil det være enda viktigere å gi naturtypen et sterkere vern. Uten tiltak for å bevare naturtypen, er det sannsynlig at den kan bli forringet eller ødelagt. Avgrensningen på Tjuvholmen som sendes på høring er derfor som i oppstartsvarselet.

Det er anledning til å drive skjøtsel innenfor verneområdet for å opprettholde formålet med vernet. Bevaringen av åpen grunnlendt kalkmark tas inn som en naturtype som er en del av formålet med vernet. Vern er dermed ingen hindring for å drive skjøtsel av denne naturtypen. Ansvar og gjennomføring av skjøtsel må imidlertid avklares med forvaltningsmyndigheten, jf. § 9 i verneforskriften. Vernet er heller ikke til hinder for vanlig ferdsel i området. Eventuelle tiltak vil imidlertid måtte omsøkes og vurderes opp mot verneformålet og verneverdiene.

På Stangesiden er grensa justert noe i forhold til oppstartsvarselet da det som nå sendes på høring i større grad er trukket langs høyeste regulerte vannstand (HRV). Grensen er også trukket på utsiden av enkelte bryggeanlegg, og på utsiden av områder hvor det er opparbeidet plen. Endringene fra oppstart til høring er vist med hhv. sort og rød strek i figur 3 nedenfor.

Figur 3: Avgrensning i oppstartsvarsel i sort, høringsforslag i rødt

3.2. Sandvika

Dette er en smal sone med åpen flomfastmark mot Mjøsa, like utenfor dagens reservatgrense. Foreslått område er et lite, men verdifullt flommarksareal med forekomst av både rødlistede naturtyper og rødlistearter. Åpen flomfastmark er rødlistet som nær truet (NT), mens kalkrik rikstarrsump (helofyttsump) har status som sårbar (VU). Lokaliteten vil være et lite, men verdifullt tilskudd til reservatet med tanke på å få inkludert også flomfastmark og rikstarrsump i ytre deler av Åkersvika.

Gjennom innspill til oppstartsvarselet kom det fram at deler av det foreslåtte området blir slått og holdt som plen av Sandvika vel for nærfriluftsliv, ballspill og lek. Både av hensyn til lokalbefolkningen, og at det har liten hensikt å innlemme en gressplen i naturreservatet, tas området med gressplen ut av foreslått kompensasjonsareal, i tråd med innspill til oppstartsvarselet. Det er også viktig at avgrensningen omfatter det som er registrert som de aktuelle naturtypene etter kartlegging. Området som sendes på høring er derfor noe justert i forhold til oppstartsvarselet jf. figur 4 nedenfor. Arealet som foreslås vernet i Sandvika utgjør 1,2 dekar.

Figur 2. Avgrensning ved oppstart i svart, og avgrensning som nå sendes på høring i rødt.

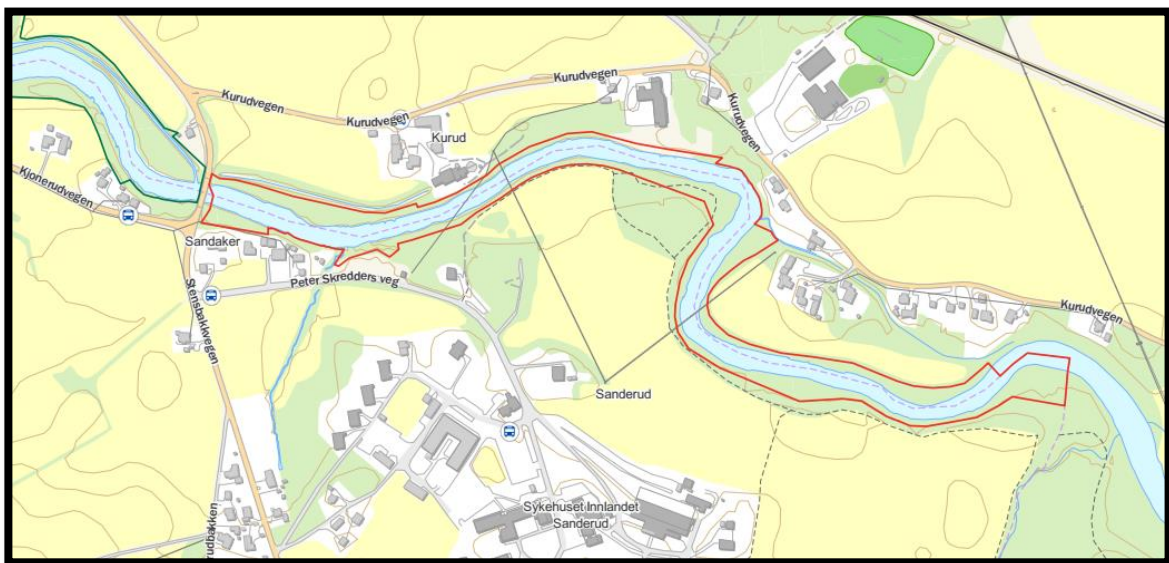
3.3. Svartelva

Området omfatter Svartelva med kantsoner fra Nybrua og opp til ca. 500 meter ovenfor Kurud Mølle (figur 5). Flommarkskog på finmateriale dominerer langs begge elvebreddene og forekommer i varierende bredde. Denne naturtypen er oppført som sårbar på norsk rødliste for naturtyper. På elvesletter går flommarkskogen opptil 70 meter inn fra Svartelva. På korte

strekninger finnes også et smalt belte med åpen flomfastmark, som er en nært truet naturtype. I tillegg er det mindre områder med lågurtskog, og i elva er det kalkrik, fast elvebunn.

Hele området ligger innenfor en svært viktig naturtype (A-lokalitet) med viktig bekkeveg, som går helt opp til Klevfoss. På denne strekningen vokser det blant annet mandelpil (NT). Elvestrengen har en viktig funksjon for en rekke fiskearter (12 arter registrert) som lever hele eller deler av livet i elva. Elva er viktig gyteområde for storørret. Her finnes også edelkreps (EN) og en rekke arter av vårfluer, døgnfluer og steinfluer er kartlagt. En rekke fuglearter er knyttet til elva og kantsonene til elva.

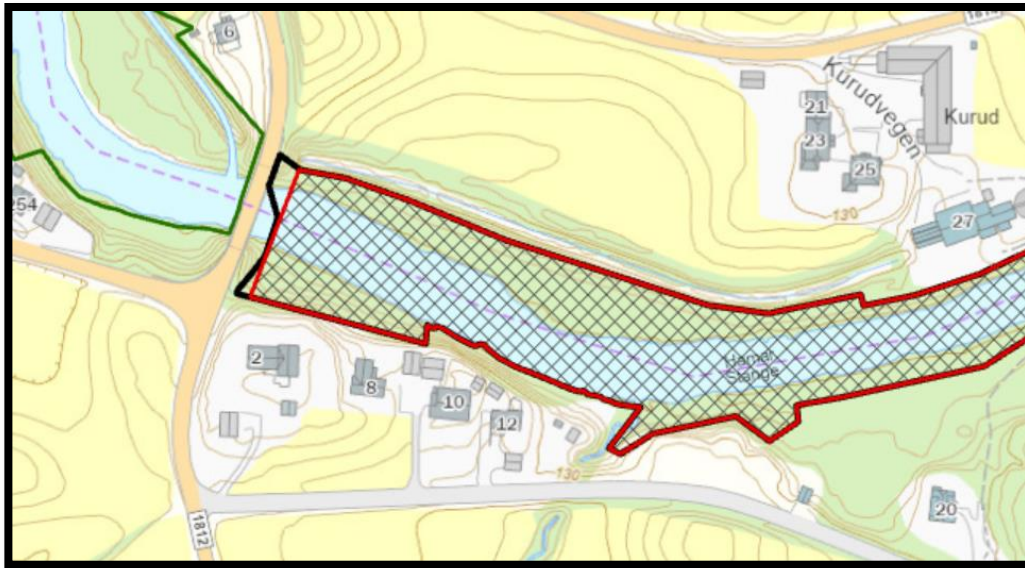
Det finnes flere fremmede arter med svært høy økologisk risiko i dette området, blant annet kjempespringfrø, alaskakornell, blåleddved, buskhyll, fagerfredløs, kanadagullris, prydstrandvinkel og rynkerose. BaneNOR har ansvar for å bekjempe kjempespringfrø langs Svartelva i en periode fra vernevedtaket fram til 2029.

Figur 5. Foreslått område ved Svartelva i rødt ved oppstart

Til oppstartsvarelet kom det innspill om at det må tas høyde for en breddeutvidelse av Nybrua over Svartelva, på grunn av mulig utvidelse av veg og bygging av gang- og sykkelveg i framtida, samt behov for vedlikehold. Hele området ned til brua er en del av en viktig naturtype (flommarksskog), og bør bevares i størst mulig grad. Statsforvalterens intensjon er at vernet av Svartelva ikke skal være til hinder for utvidelse av vegen som følge av sikkerhetshensyn. For å ta høyde for permanent arealbeslag ved eventuell breddeutvidelse og bygging av gang- og sykkelveg foreslår derfor Statsforvalteren at grensa for verneområdet trekkes 10 meter opp fra brua (figur 6).

Det vil være mulighet å gi dispensasjon til midlertidig arealbeslag i forbindelse med bygg- og anleggsarbeid med hjemmel i § 48 i naturmangfoldloven. Etter en justering av grensa i forhold til oppstartsvarelet utgjør arealet ved Svartelva som nå sendes på høring 60,7 dekar.

Figur 6. Avgrensning ved brua over Svartelva ved oppstart, i svart, og avgrensning som nå sendes på høring i rødt med skravur

Vern av skog

Prinsippene for bruk av økologisk kompensasjon utgitt i mai 2019 av Regjeringen legger rammene ved inngrep i verneområder. Prinsippene slår blant annet fast at vern av areal med skog skal skje frivillig fra grunneierne. Kompensasjonsarealet i og langs Svartelva er på privat grunn med skog. Det har vært gjennomført en omfattende prosess med grunneierne i området i Svartelva sammen med grunneierens representant, som har vært Glommen Mjøsen Skog, opp mot Bane NOR som utbygger av dobbeltsporet.

3.4. Oppsummering av foreslåtte kompensasjonsarealer

I tabell 1 følger en oversikt over kompensasjonsarealer som foreslås vernet som følge av midlertidige eller permanente arealbeslag.

Tabell 1. Oversikt over kompensasjonsarealer og antall dekar land- og vannareal.

Område	Landareal	Vannareal	Samlet kompensasjonsareal
Tjuvholmen - Nordsveodden	31,1	1102,4	1133,5
Sandvika NØ	1,2		1,2
Svartelva ved Kurud mølle	31,3	29,4	60,7
Sum	63.6	1131,8	1195,4 daa

4 Endringer i verneforskriften

Som en respons på klimaendringer er det mange eksempler på at trekkfugler har framskyndet vårtrekket og ankommer tidligere enn før (Shimmings, P. Øien, I.J.2015. Bestandsestimater for norske hekkefugler. NOF-rapport 2015-2. 268 s.). Det at menneskelig ferdsel kan medføre forstyrrelser på fugl er også velkjent og godt dokumentert (se f.eks. [Utredning nr. 148, Høgskolen i Nord-Trøndelag 2013](#)).

Den systematiske overvåkingen av fuglebestanden i Åkersvika har også vist at trekkfuglenes bruk av Åkersvika som raste- og hekkeområde har endret seg. Trekkfuglene kommer tidligere om våren enn før, og det er derfor behov for å endre ferdselsbestemmelsene i verneforskriften, for å ivareta Åkersvikas internasjonale verdi som raste- og hekkeområde for våtmarksfugl. Dette gjenspeiles i forskriften når det gjelder endringer i tidsperioden for både fiske, ferdsel med robåt, kano og kajakk, samt motorferdsel. For å hindre unødvendige forstyrrelser foreslås det båndtvang for hund hele året, og det foreslås også et forbud mot all ferdsel på tørrlagt innsjøbunn og mudderbanker i perioden 15. mars til 31. oktober.

Ettersom det er ønskelig at grunneierne i tilknytning til Svartelva skal kunne videreføre igangværende bruk innenfor rammene av verneformålet er det også behov for enkelte endringer og tillegg i verneforskriften.

Det er også gjort en gjennomgang av alle eiendommene som omfattes av naturreservatet opp mot matrikkelen, og forskriften er oppdatert i tråd med dette. Grensa for reservatet er gjerne trukket langs eiendomsgrensene, men i enkelte tilfeller er eiendommen likevel regnet som en del av reservatet, pga. unøyaktigheter i kartgrunnet. I de tilfeller det har vært åpenbart at reservatgrensa skal følge eiendomsgrensa, men eiendommen er oppgitt som en del av reservatet, er eiendommen nå tatt ut fra oversikten over gnr/bnr. i § 2. Forskriften er også oppdatert med riktig navn på forvaltningsmyndighet mm.

4.1. Gjennomgang av endringene

Endringer og ny tekst i forskriften er vist i rødt nedenfor. Eksisterende forskriftstekst er vist som fet, sort skrift. En oversikt over alle endringer i forskriften finnes også i vedlegg 2 (Verneforskrift med endringer).

Inkludering av naturtypen grunnlendt kalkmark i formålet

§ 1 (formål)

Formålet med opprettelsen av naturreservatet er å bevare et verdifullt våtmarksområde som et dynamisk og komplekst innlandsdelta med kroksjøer og meandere og med stor variasjon i naturtyper, blant annet rike utforminger av bløtbunn, sumpmark, fuktenger, flomskogsmark, grunnlendt kalkmark og fastmarksskogsmark. Området har særlig stor betydning for biologisk mangfold i form av raste- og hekkeområder for våtmarksfugl og som leve- og voksested for sjeldne og truede plante- og dyrearter. Det er en målsetting å beholde verneverdiene i en god tilstand og eventuelt videreutvikle dem.

Kommentar: Grunnlendt kalkmark er oppført som en sårbar naturtype jf. rødlista. En del av det foreslåtte området på land på Tjuvholmen har denne naturtypen. For å kunne gi denne naturtypen et tilstrekkelig vern tas denne naturtypen inn som en del av verneformålet.

Endringer i eiendommer som inngår i naturreservatet i § 2

§2 Geografisk avgrensning

Naturreservatet berører følgende gnr./bnr.:

Hamar kommune: 1/1316, **1/1356**, 1/1490, 1/1501, 1/3609, **1/2215**, **1/2346**, 1/5676, **1/6000**, **1/6008**, 1/7406, **1/7407**, 1/7315, **1/7340**, **1/7384**, **1/7610**, 4/1, 4/2, 5/1, 7/1, 7/3, 7/32, 7/64, 7/177, **7/183**, 7/184, 7/201, **7/281**, 7/283, 7/289, 7/314, 7/323, **7/329**, 7/364, 7/417, 11/1, 19/94, 20/1, 21/1, **21/15**, 22/1, 26/1, 182/1, **182/5**, **182/11**, **183/13**, **184/1**, **203/1**, **203/2**, **203/3**, **204/1**.

Stange kommune: **1/1**, **1/11**, 4/3, **4/5**, 4/7, 4/30, 4/37, 4/39, 4/44, 4/45, 4/46, 4/47, 4/62, 5/1, 5/9, 6/1, 7/1, 7/2, **7/8**, 7/129, 7/157, 8/8, 8/39, 9/3, **10/1**, **10/2**, **10/37**, **10/44**, **10/73**, **10/74**, 15/4, 15/10, **15/251**, **210/8**, 210/9, **210/28**, 210/15, **407/29**, **410/20**, 410/21, **411/5**.

Kommentar: Eiendommer som inngår i reservatet er oppdatert med eiendommer som er blitt en del av reservatet etter utvidelsen, og åpenbare feil er rettet.

Endringer i vernebestemmelsene i § 3

§ 3g. Det er forbud mot bruk av droner, modellbåter og modellfly hele året.

Kommentar: Bruk av droner var ikke aktuelt på vernetidspunktet og verneforskriften har derfor ikke en konkret bestemmelse om dette. Bruk av droner har imidlertid i sårbare perioder vært vurdert som en unødig forstyrrelse av dyrelivet, i likhet med forstyrrelser fra modellbåter og modellfly. Droner har nå blitt "allmannseie" og er ofte svært forstyrrende for fuglelivet. Det er også vanskelig å vurdere for den enkelte bruker når droner er forstyrrende og ikke. Vi mener derfor at det er riktig at et konkret forbud mot bruk av droner innføres i Åkersvika naturreservat. Dette er allerede innført i mange andre våtmarksreservater og andre verneområder med fugl som en del av verneformålet.

§ 3h. Det er båndtvang for hund i reservatet hele året.

Kommentar: Presset på Åkersvika naturreservat med tilhørende fugleliv er økende, og det er behov for å begrense mulige forstyrrelser på fuglelivet mest mulig. Løse hunder i reservatet kan gjøre svært stor skade, særlig i hekketiden, og det foreslås derfor båndtvang hele året. Helårlig båndtvang er også vanlig i mange andre Ramsarområder. Det er i dag en luftegård for hunder på Tjuvholmen, hvor grensa går i utkanten av reservatet.

Endringer i den generelle unntaksbestemmelsen i § 4

Generelle unntak er aktiviteter som kan skje uten søknad eller tillatelse fra forvaltningsmyndigheten. Det foreslås flere endringer i denne bestemmelsen:

§ 4 (generelle unntak fra vernebestemmelsene)

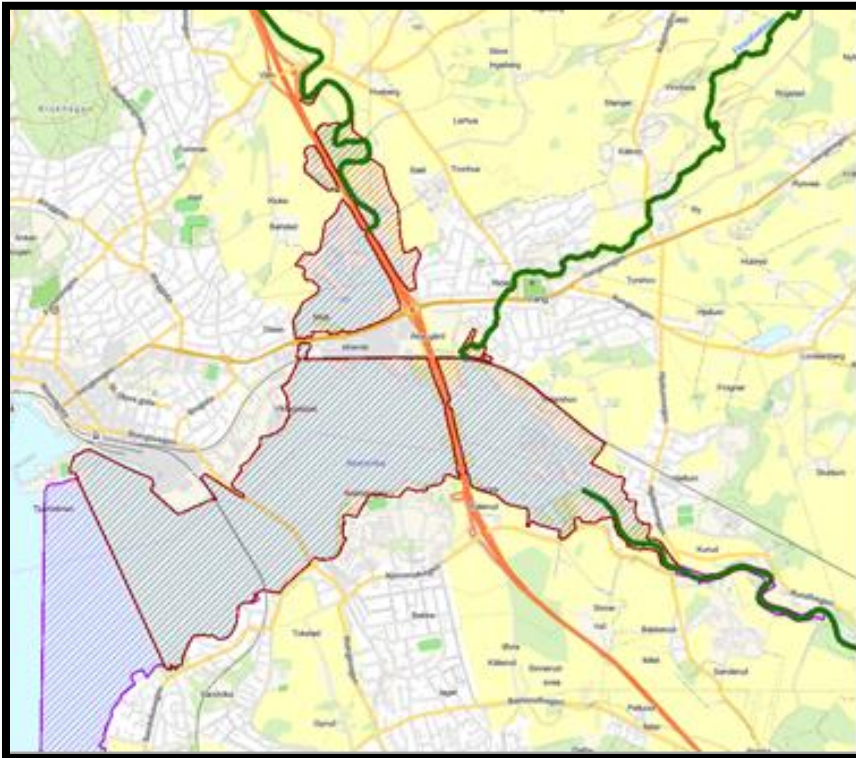
Vernebestemmelsene i § 3 annet ledd er ikke til hinder for: (...)

- § 4 b. Fiske i samsvar med gjeldende lovverk og ferdselsbestemmelser i § 5 i denne forskriften i perioden fra og med 1. juni til og med **14. 31.** mars. I perioden fra og med **15. mars 1. april** til og med 31. mai er fiske bare tillatt under bruer og fra spesielle områder angitt i forvaltningsplan. **I elver og bekker hvor det gyter**

mjøsaure er fiske tillatt kun fra og med 1. mai til og med 31. august. Bruk av stående fiskeredskaper, eksempelvis garn, er forbudt hele året.

Kommentar: Tidsrommet for når fiske er tillatt i visse områder (som angitt i forvaltningsplanen) er endret, dvs. utvidet fra 1. april – 31. mai til 15. mars – 31. mai. Dette fordi de årlige fugletellingene viser at trekkfuglene ankommer området tidligere nå enn det de gjorde da Åkersvika ble vernet (Jon Bekken 2022). Det er derfor behov for å endre bestemmelsen tilsvarende.

I følge Mjøsforskriften (forskrift om fiske i Mjøsa, FOR-2006-03-24-361) er all fiske forbudt i elver og bekker hvor det gyter mjøsaure f.o.m. 1. september t.o.m. 30. april. Disse områdene omfatter strekningene overfor utløpene av bl.a. Flagstadelva, Svartelva og Finsalbekken, se figur 7. Det er behov for å presisere dette i bestemmelsene, da dagens bestemmelse er misvisende, og det i forvaltningsplanen er markert at man kan fiske under brua over Svartelva og i utløpet av Flagstadelva i perioden 1. april – 31. mai. Dette er altså ikke tillatt i april jf. Mjøsforskriften, og bør klargjøres gjennom en endring i forskriften. Dette er med andre ord ikke en innstramning i forhold til dagens forskrift, da fiske uansett skal skje «etter gjeldende lovverk». Endringen vil hindre eventuell feiltolkning av verneforskriften.

Figur 7. Strekninger hvor det gyter mjøsaure i grønt, som har fiskeforbud 1. september – 1. mai.

§ 4 g. Vedlikehold av eksisterende bygninger, gjerder, vanningsanlegg, grøftesystemer, flomvoller og andre anlegg og innretninger.

Kommentar: I gjeldende forvaltningsplan (2020) er det ikke detaljerte retningslinjer for denne bestemmelsen. Dette står i forvaltningsplanen i dag: «Ordinært vedlikehold av bygninger og andre tekniske anlegg kan gjennomføres uten at det må søkes forvaltningsmyndigheten om tillatelse til dette. Tilbygg, ombygginger, gjenoppføringer, utvidelser av anlegg etc. er ikke å betrakte som vedlikehold og det er derfor søknadsplikt for planer om slike tiltak.»

Med vedlikehold menes opprettholdelse av standard på vernetidspunktet. I veileder M-481 (2016) «Opprettelse av verneområder etter naturmangfoldloven», kap. 4.7 står det om vedlikehold at vedlikehold regnes som *“tiltak eller arbeid som er nødvendig for å hindre at bygninger, veier og andre anlegg og innretninger forringes”*.

I og med arealet som foreslås vernet omfatter flomvoll, legges vedlikehold av flomvoller inn i bestemmelsen.

§ 4 i. Legging av ledninger på bakken for midlertidige vanningsanlegg i Svartelva

Kommentar: Langs Svartelva er det behov for vanningsanlegg til jordbruksområdene omkring, og dette legges derfor inn som et unntak fra vernebestemmelsene. Midlertidig vanningsanlegg er anlegg som tas ut og inn årlig. Aggregat regnes som en del av vanningsanlegget.

§ 4 j. Drift og vedlikehold, samt istandsetting ved akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg.

§ 4 k. Oppgradering eller fornyelse av kraftledninger for heving av spenningsnivå og økning av linjetverrsnittet, når tiltaket ikke skader verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig.

Kommentar for 4 j) og 4k):

Dette er standardbestemmelser i nye verneforskrifter for å sikre drift og vedlikehold av energi- og kraftanlegg, og motorferdsel i forbindelse med akutt utfall på kraftledninger. Se f.eks. [dette vernevedtaket](#) s. 11 for en beskrivelse av hva standardbestemmelsene for kraftanlegg innebærer.

Endringer i ferdselsregler i § 5

Det foreslås flere endringer i ferdselsreglene for i større grad å kunne ivareta verneverdiene, og særlig for å skjerme fuglelivet, da trekkfuglene ankommer Åkersvika tidligere på våren enn før.

§ 5 Regulering av ferdsel

§ 5 b. Motorferdsel til vanns er forbudt hele året innenfor jernbanebrua (Dovrebanen) og i perioden fra og med 15. mars ~~1. april~~ til og med 31. mai i området utenfor jernbanebrua.

Kommentar: Tidsrommet for forbudet mot motorferdsel er utvidet. Fuglene kommer tidligere på trekk om våren, og forbudet må da også gjelde fra et tidligere tidspunkt, for å unngå forstyrrelser på rastende og hekkende fugler i reservatet. At fuglene kommer tidligere er godt dokumentert gjennom årlige tellinger av fuglebestanden i reservatet, og ulike forskningsrapporter fra andre våtmarksområder.

§ 5 c. I området innenfor jernbanebrua (Dovrebanen) er ferdsel med robåt, kano/kajakk og andre ikke-motoriserte fartøyer forbudt i perioden fra og med 15. mars ~~1. april~~ til og med 31. mai og fra og med 1. september til og med 31. oktober.

I området utenfor jernbanebrua er ferdsel med robåt, kano/kajakk og andre ikke-motoriserte fartøyer forbudt fra og med 15. mars til og med 15. mai.

Kommentar: Tidsrommet for forbud for ikke-motorisert ferdsel er utvidet innenfor jernbanebrua, da fuglene kommer på trekk tidligere nå enn før. Fugletellingene viser at de fleste ender og

vadefugler befinner seg i Svartelvdeltaet om høsten. Siden tellingene startet i 1991 og fram til i dag viser det seg at Svartelvdeltaet har blitt gradvis viktigere, og er i dag det området hvor det observeres mest fugl på høsten (Fylkesmannen i Hedmark, Rapport nr. 5/2014, Jon Bekken 2024).

Ved å utvide forbudet for ikke-motorisert ferdsel til også å gjelde i september og oktober vil man gi fuglene som kommer på høsttrekk et bedre vern mot forstyrrelser. Forbudet vil også begrense forstyrrelser fra fiskere og annen ferdsel til vanns, som er en faktor som påvirker fuglenes bruk av området (Jon Bekken 2024). Det vil likevel være mulig å fiske fra land. I september og oktober er det uansett ikke lov å fiske i bekker og elver hvor det gyter storørret, jf. Mjøsforskriften.

Det foreslås et forbud mot ikke-motoriserte fartøy i området utenfor jernbanebrua i den viktigste perioden for fugler på vårtrekket, fra 15. mars til 15. mai. Ved å åpne opp igjen fra 15. mai vil allmennheten kunne benytte området på nasjonaldagen 17. mai, som kan være viktig for mange. Vi vurderer at nytten og virkningene av dette forbudet er større for naturverdiene enn de negative konsekvensene det vil ha for allmennheten. Det åpnes for å kunne transportere fartøy inn og ut av reservatet korteste farbare vei i forbudsperioden jf. § 6 f), noe som vil være av stor betydning for blant annet roklubben, som har lokaler, brygge og båtplasser på Tjuvholmen. Dette gjør at de kan komme seg ut med farkostene fra anlegget, men i forbudsperioden kan man ikke oppholde seg innenfor reservatet lenger enn nødvendig, men kun ro/padle korteste vei ut/inn av reservatet.

§ 5 d. All ferdsel på tørrlagt innsjøbunn og mudderbanker i reservatet er forbudt i perioden fra og med 15. mars til og med 31. oktober.

Kommentar: Punktet er tatt inn for å redusere forstyrrelser for fuglelivet, og særlig vadefugler på næringsøk på mudderbankene. Disse arealene fungerer både som hvile- og næringsøksområder for flere grupper av vannfugl, herunder vadere. Mudderbanker omgitt av vann er trygt å lande og oppholde seg på. Det er også stor næringstilgang i disse områdene. Med utvidet vern som følge av kompensasjonsvern-prosessen, vil det bli større areal med tørrlagte mudderbanker utenfor/vest for jernbanebrua. For at disse skal ha en funksjon som beskyttet, uforstyrret område for fugler som ankommer på vårtrekk kan det ikke være tillatt med menneskelig ferdsel her.

Perioden for forbudet har sammenheng med når fuglene vanligvis ankommer og forlater reservatet, jf. observasjoner gjennom fugletellingene.

Forbudet innebærer alle former for ferdsel, uavhengig av aktivitet og formål.

Generelle unntak fra ferdselsforbudet i § 6

Det foreslås enkelte endringer i det generelle unntaket fra ferdselsforbudet og motorferdsel.

§ 6. (generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene)

Ferdselsbestemmelsene i § 5 annet ledd er ikke til hinder for:

§ 6 c. Nødvendig motorferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold av vanningsanlegg, grøftesystemer, flomvoll i Svartelva ved Kurud, pumpestasjoner og offentlige anlegg og innretninger.

Kommentar: Det skal være unntak for nødvendig motorferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold av eksisterende vanningsanlegg, grøftesystemer, flomvoller, pumpestasjoner og

offentlige anlegg og innretninger som nevnt i § 4 g) og i). Man trenger da ikke søke om hverken tiltaket eller motorferdselen. Flomvollen ved Kurud tas inn ettersom denne kan kreve vedlikehold, og den er viktig for å beskytte Kurud Mølle mot flom. Motorferdsel ved f.eks. vedlikehold av gjerder i forbindelse med landbruksdrift er tillatt jf. § 6 b.

§ 6 e. Hensynsfull ferdsel med motorbåt korteste veg gjennom reservatet utenfor jernbanebrua (Dovrebanen) fra fortøyningsplass ut i Mjøsa og tilbake i perioden fra og med 15. mars~~1. april~~ til og med 31. mai for de som har hevd på båt plass i reservatet eller i innenforliggende vassdrag.

§ 6 f. Hensynsfull ferdsel med robåt korteste veg gjennom naturreservatet innenfor jernbanebrua (Dovrebanen) fra fortøyningsplass ut i Mjøsa og tilbake i perioden fra og med 15. mars~~1. april~~ til og med 31. mai og fra og med 1. september til og med 31. oktober for de som har hevd på båt plass i reservatet eller i innenforliggende vassdrag.

Utenfor jernbanebrua er hensynsfull ferdsel med robåt, kano/kajakk og andre ikke-motoriserte fartøyer korteste vei fra fortøyningsplass og ut av reservatet tillatt fra og med 15. mars til og med 15. mai.

Kommentar: Endringer fra 1. april til 15. mars i § 6 e) og f) gjøres på grunn av trekkfugl som kommer tidligere på våren som nevnt tidligere. Det skal fremdeles være mulig for de som har fartøy i eller innenfor reservatet å komme seg til yttersiden av reservatet og bruke områdene utenfor reservatet i disse periodene.

§ 6 h. Nødvendig motorferdsel i forbindelse med akutt utfall eller fare for akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg. Ved bruk av motorisert transport skal det i etterkant sendes melding til forvaltningsmyndigheten.

Kommentar: Dette er standard bestemmelser i nye verneforskrifter, se kommentar for § 4 j) og 4k).

Endringer i hva det kan gis dispensasjon til i § 7

Det foreslås endringer i enkelte, gjeldene bestemmelser for å spesifisere og klargjøre formuleringer, og det tas inn nye bestemmelser for å ta hensyn til spesielle forhold i de nye områdene som foreslås vernet, samt standard bestemmelser som ikke har vært med tidligere.

§ 7 (spesifiserte dispensasjonsbestemmelser)

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi dispensasjon til: (....)

§ 7 e. Etablering av nye grøfteavløp for drenering av tilgrensende arealer og nye anlegg for vanning av dyrka mark.

Kommentar: Dette tas inn ettersom det er mye arealer med dyrka mark langs Svartelva som kan ha behov for vanningsanlegg på grunn av hyppigere tørkeperioder. Statsforvalteren har dermed anledning til å gi dispensasjon hvis behov.

§ 7 g. Legging av ledninger for nye, permanente vanningsanlegg og oppføring av gjerder i forbindelse med jordbruksdrift.

Kommentar: Dette tas inn for å skille mellom søknadsplikt for midlertidige og permanente anlegg. Midlertidige anlegg er ikke søknadspliktig, jf. ny § 4 i.

§ 7 h. Nødvendig motorferdsel i forbindelse med vedlikehold av eksisterende bygninger, gjerder, vanningsanlegg, grøftesystemer og andre anlegg og innretninger som ikke dekkes av § 6 pkt. b og c, samt i forbindelse med hogst, sikringsarbeider, nye gjerder og nye grøfte- og vanningsanlegg.

Kommentar: Endringen gir muligheter for å få tillatelse til motorferdsel i forbindelse med hogst og sikringsarbeider dersom det viser seg å være nødvendig. Det gir også mulighet for å få tillatelse til motorferdsel i forbindelse med oppsetting av nye gjerder og nye grøfte- og vanningsanlegg.

§ 7 i. Hogst av ved til eget bruk og hogst i nærheten av eksisterende bygninger, veier og installasjoner i sikkerhetsøyemed.

Kommentar: Dette tas inn for å ha mulighet for sikringshogst av trær som står i fare for å falle ned og gjøre skade. Hogst for å ivareta utsikt eller solgang inngår ikke i dette.

§ 7 j. Nødvendig opprustning av flomvoll i Svartelva ved Kurud og sikringsarbeider mot erosjon, isgang og flom ned mot elver og langs Mjøsa, herunder nødvendig motorferdsel

Kommentar: Flomvollen ved Kurud og Kvennvæta har fremdeles en viktig funksjon for å sikre flomutsatte områder, og det må derfor kunne gis dispensasjon til opprusting dersom det blir behov for dette.

§ 7 k. Oppgradering og fornyelse av kraftledninger som ikke faller inn under § 4.

Kommentar: Bestemmelsen tas inn for å sikre muligheten til å oppgradere og fornye kraftledninger ved behov, samt å sikre mest mulig skånsom utførelse gjennom vilkår.

§ 7 l. Nødvendig motorferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold, samt oppgradering og fornyelse av eksisterende kraftlinje.

Kommentar: Eksisterende kraftanlegg skal kunne drives og vedlikeholdes på en sikkerhetsmessig og økonomisk forsvarlig måte. Søknadsplikten for motorferdsel i den forbindelse tas inn for at forvaltningsmyndigheten kan styre type, tidspunkt, trasé osv. for motorferdselen, slik at den kan skje mest mulig skånsomt.

5 Konsekvenser av forslaget

5.1. Vurdering av de miljørettslige prinsippene i naturmangfoldloven

Det følger av naturmangfoldloven § 7 at de miljørettslige prinsippene i lovens §§ 8 – 12 skal legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, og det skal framgå av beslutningen hvordan disse prinsippene er tatt hensyn til og vektlagt i vurderingen av saken.

Utvidelsene av verneområdet og enkelte forskriftsendringer er forutsetninger for utbyggingen av dobbeltsporet. Dette vedtaket legger likevel ikke til rette for utbyggingen. Omfanget og konsekvensene av utbyggingen sett opp mot kompenserende og avbøtende tiltak vurderes i hovedsak i annen saksbehandling.

Etter § 8 i naturmangfoldloven skal offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet så langt det er rimelig, bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kunnskapsgrunnlaget om naturverdiene i eksisterende og foreslått område for nytt vern er i hovedsak oppsummert i kompensasjonsplan utarbeidet av Sweco Norge AS på vegne av BaneNor. I tillegg gir også Rapport M-2371 av 31. mars 2023 om *Evaluering av økologisk kompensasjon i Åkersvika naturreservat* et bilde av kunnskapsgrunnlaget. Det samme gjør grunnlag for forvaltningsplanen for Åkersvika naturreservat vedtatt av Fylkesmannen i Innlandet i 2020. I forbindelse med disse rapportene ble det gjort registreringer og kartlegginger både av fugl, fisk og andre akvatiske forhold.

Statsforvalteren vurderer etter dette å ha god kunnskap om de berørte artenes bestandssituasjon og områdenes økologiske tilstand, samt virkningene av verneforslaget på naturmangfoldet. Eksisterende kunnskapsgrunnlag viser at Åkersvika naturreservat er utsatt for stor belastning, det er ikke gitt hvor tålegrensen går og effekten av nye inngrep eller aktivitet kan være usikker. Det er derfor viktig å legge vekt på føre-var prinsippet i naturmangfoldloven § 9 når det skal tillates nye tiltak, men det må også tillegges vekt når økt beskyttelse skal vurderes.

Prinsippet om økosystemtilnærming og samlet belastning i naturmangfoldloven § 10 innebærer at et økosystem skal vurderes ut fra den samlede belastning økosystemet er eller vil bli utsatt for. Åkersvika naturreservat og tilgrensende arealer har vært gjennom mange fysiske endringer opp gjennom årene, og særlig de senere årene med bygging av ny firefelts E6 gjennom reservatet og bygging av dobbeltspor på Dovrebanen som er i prosess. Beliggenheten, inneklemmt mellom store befolkningskonsentrasjoner, industri- og serviceanlegg og store kommunikasjonsanlegg, gjør at Åkersvika over lang tid har vært utsatt for press om utbygginger og andre tiltak som representerer trusler mot verneverdiene.

Et utvidet verneområde og noe endret restriksjonsnivå skal bidra til å beskytte økosystemet bedre. Områdene som foreslås vernet står i sammenheng med eksisterende vernet areal. Vern av arealet Tjuvholmen – Nordsveodden vurderes å ha høy økologisk effekt. Vern av Sandvika har middels økologisk effekt. Det samme har flommarkskogen Svartelva ved Kurud mølle.

Foreslåtte verneforskrift fastsetter restriksjoner for bruk som ellers vil kunne få negative konsekvenser for verneverdier og verneformål. Samtidig åpner forslaget for en videreføring av enkelte aktiviteter med utgangspunkt i behov knyttet til anlegg og innretninger som allerede finnes innenfor vernegrensa.

Etter naturmangfoldloven § 5 er det et mål at artene "forekommer i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder". I Rapport M-2371 av 31. mars 2023 om *Evaluering av økologisk kompensasjon i Åkersvika naturreservat* på side 92 er det gitt at de artene som er mest sensitive for forstyrrelser allerede med stor sannsynlighet har avsluttet sin bruk av området. Foreslåtte utvidelser av verneområdet og utvidelse av ferdselsbegrensningene vil likevel kunne være et positivt bidrag når det gjelder å ivareta hensynene gitt i forvaltningsmålene for naturtyper, økosystemer og arter, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5. Endringene vil kunne bidra til at arter og naturtyper i området beholder sin bevaringsstatus.

I tråd med prinsippet i naturmangfoldloven § 11 skal kostnadene ved miljøforingelse bæres av tiltakshaver. I dette tilfellet innebærer det at BaneNOR som tiltakshaver, skal dekke kostnader til naturfaglige undersøkelser og avbøtende og kompenserende tiltak for utvidelse av jernbanen til dobbeltspor.

Prinsippet om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder i naturmangfoldloven § 12, innebærer at det skal tas utgangspunkt i driftsmetoder, teknikk og lokalisering som gir de beste samfunnsmessige resultater. Dette er vektlagt ved lokalisering av verneområdet og restriksjoner på aktiviteter som skal bidra til å ivareta viktige verneverdier.

5.2. Vannforskriften § 12

Der det legges til rette for inngrep eller aktivitet som berører vannforekomster skal det i utgangspunktet vurderes om *forskrift om rammer for vannforvaltningen* § 12 kommer til anvendelse. Bestemmelsen kommer til anvendelse der en aktivitet eller et tiltak medfører at miljømålene ikke nås eller at tilstanden til vannforekomsten forringes.

Utvidelse av verneområdet og ytterligere ferdselsrestriksjoner vil ikke påvirke vannkvaliteten negativt. Bygging av dobbeltsporet vil som beskrevet over vurderes i et eget vedtak.

5.3. Vurdering av samfunnsnytte og samfunnsøkonomiske konsekvenser

Totalt areal som foreslås innlemmet i eksisterende reservat er på ca. 1195 daa, men reelt kompensasjonsareal utfra økologisk funksjonskvalitet blir ca. 203 daa jf. utregningsforklaringen i kapittel 2.3. Se også kartvedlegg.

Verneform for tilleggsarealene er naturreservat etter § 37 i naturmangfoldloven. Dette innebærer et strengt vern med forbud mot fysiske inngrep og motorferdsel. Eventuell hogst vil bli regulert etter verneforskriften som tidligere er praktisert. Tradisjonelt friluftsliv, fiske, bær- og sopplukking og beiting vil være tillatt innenfor de ferdselsrestriksjoner som verneforskriften for Åkersvika setter.

Kartlegginger av områdenes naturverdier er gjennomført som en del av verneplanprosessen. Bruksinteresser er klarlagt gjennom høring av verneforslag og annen kontakt med berørte parter. Det er ellers i verneplanprosessen lagt vekt på å imøtekomme andre interesser gjennom avgrensning og forskriftsutforming.

Samlet sett vurderer Statsforvalteren det slik at de samfunnsøkonomiske konsekvensene av vernet vil være positive på sikt. Forslaget vil sikre natur som har en positiv samfunnsnytte. Forslaget vil samtidig bidra til oppfyllelse av nasjonale og internasjonale forpliktelser om å ivareta naturmangfoldet.

5.4. Forvaltningsmessige og administrative konsekvenser

De største kostnadene som følge av utvidelsen av verneområdet vil være økte utgifter til forvaltning og skjøtselstiltak for å opprettholde verneverdiene. Det er påvist fremmede arter i eller i nærheten av alle de tre delområdene som foreslås vernet, og det vil kreve ressurser for å hindre ytterligere spredning. Som en del av kompensasjonsplanen skal BaneNOR drive skjøtsel og bekjempelse av fremmede arter fra vernevedtaket fram til 2029.

6 Høring

Verneforslagene sendes med dette på høring. Alle som måtte ønske det, kan komme med innspill og merknader til forslagene. Statsforvalteren ber spesielt om synspunkter på følgende:

- Eventuelle konflikter med andre interesser. Vi ber om at eventuelle konflikter beskrives mest mulig konkret, for eksempel hvilken del av området det særlig er knyttet konflikt til, og hvilke justeringer av bestemmelser i verneforskriften og/eller vernegrenser som vil være nødvendig for å løse eller redusere konflikten.
- Avgrensing av de aktuelle områdene.
- Om det er behov for skjøtsel og tiltak, samt innspill til forvaltningen av områdene.
- Eventuelle feil i høringsutkastet.

Frist for å avgi uttalelse er **8. mai 2025**. Dere finner alle høringsdokumenter på vår hjemmeside www.statsforvalteren.no/Innlandet.

Eventuelle uttalelser sendes via post til:

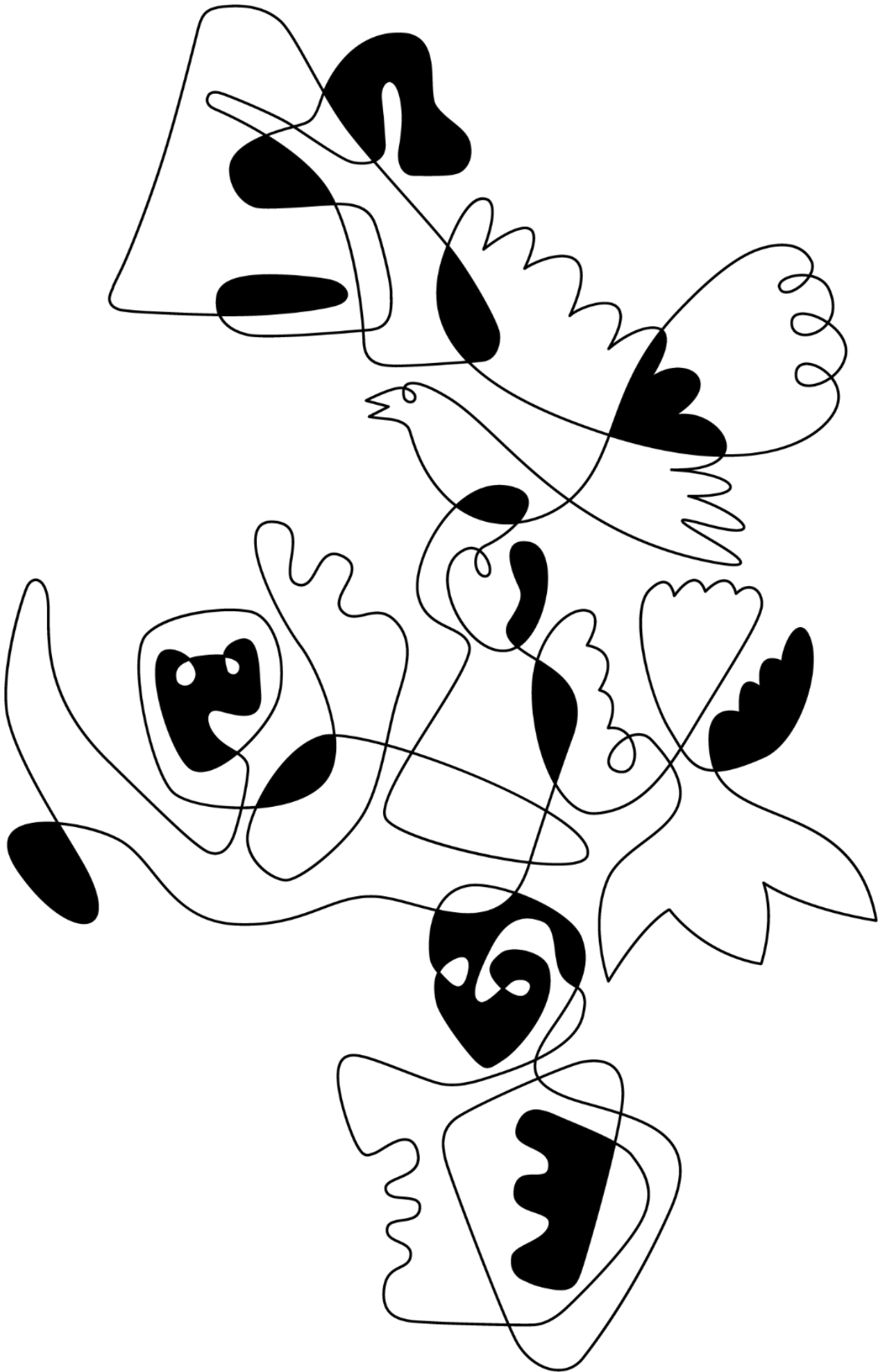
Statsforvalteren i Innlandet, Postboks 987, 2604 Lillehammer

eller på e-post til: sfinpost@statsforvalteren.no

eller direkte via hjemmesiden (adresse i avsnittet over) under Høringer.

Vedlegg

1. Gjeldende forskrift
2. Forslag til endringer i forskriften
3. Sammendrag av høringsinnspill med Statsforvalterens kommentarer
4. Høringsinnspill
5. Kart over de tre områdene som foreslås vernet
6. Adresseliste

STATSFORVALTEREN I INNLANDET

Postboks 987, 2604 Lillehammer | sfinpost@statsforvalteren.no | www.statsforvalteren.no/innlandet

ISBN: